

DE REBUS GESTIS.

in ore omnium tunc habebatur, nunquam à se diem suauius peragi, quam cum populus taurobolijs, alijsue publicis ludis occupatus, ædes sibi liberis interuentoribus faciebat: solidus enim ille dies studijs dabatur. Nam quicquid temporis studijs non impertiebatur, perire existimabat. Penuria auditorum eius gymnasium semper laborabat. Cuius rei causam cum aliquando rogaretur, ad hunc modum (vt aiunt) respondebat. Sancti Thomæ doctrinam incomparabilem quidem esse, profusèq; cubicis figuris persimilem, quæ utcumq; iaciantur firmiter sedent, ceterum cibi solidi instar, nisi lento ventriculi calore percoquatur, nullum est corpori alimentum allatura: Id autem Hispanorum ingenijs repugnare, quibus omnis mora molestiam incutit. Logicæ, & Philosophiæ studijs Michaellem Pardum Burgensem, cuius in ea re eximia diligentia multis exemplis Parisijs innotuerat, quiq; dum vixit Gallicam illam viuendilibertatem sine vllius querela perpetuò tenuit: Antonium item Moraliū Cordubensem, Ambrosij Moraliij regij historiographi patrem, qui nunc in iuuentute nobili moderanda valde laudatur, virum tam philosophicis, quam medicis studijs eo tempore celebrem, & cuius opera Ximenius persæpe est vsus. Medicorum scholæ Tarraconam, & Carthagenam viros percelebres. Hunc ego Compluti familiariter cognoui, elegantia morum in primis commendabilem, vultusq; quadam hilaritate præditum, qua mirè animos ægroantium recreabat: atq; ea de causa principibus viris, ad quorum morbos curandos persæpe missus est, valde gratum. Hic dum Veranicæ, quod est Vacceorum oppidum, Delphino, & Duci Aureliensi Francisci Gallorum regis filijs, qui pro patre captiuo obsides sunt dati, Caroli V. imperatoris iussu, operam medicam præstitit. Græcæ linguæ Demetrium Cretensem ex Italia accersitum, ac post eum Ferdinandum Nonnium Pintianum: è quorum scholis Franciscus Vergara Ioannis Vergaræ frater, Laurentius Balbus liliensis prodierunt, viri eruditione, & ingenio præstantes, veteribus illis sine iniuria vlla comparandi. Vnum tamen addam, quod Ximenij prudentiam maximè commēdat. Nam dum legibus suis (quas cōstitutiones vocant) singulis professoribus quid agendū præscriberet,

ret, cautumq; esset, vt auditoribus deficientibus, stipendia item cathedrarum cessarent, de græcæ linguæ præfectura sanciens sic ait. Quoniam Græca Lingua, Latini sermonis, atq; adeo aliarum scientiarum fons & origo est, cuius numerus auditorum, de quorum indole & profectu bene speretur in ea sufficiens esto. Præuidebat enim vir prudentissimus, paucissimis semper quibusq;, quorum nempe animus ab studio lucri alienus, ad disciplinarum arcana rimanda promptus esset, Græcæ Linguæ cognitionem cordi futuram: atq; ita eius curandæ, & prouidendæ rationem, minimè quidem quemadmodum in cæteris disciplinis ad auditores, qui perrari & negligentes futuri erant, sed ad Rectoris, & triumuirorum (quos Consiliarios appellant) suffragia, pertinere voluit. Hebrææ Linguæ Paulum Coronellum, de quo supra diximus, cum de bibliorum excussione tractarem. Rhetorum gymnasio Fernandum Alonsum Ferraram Talabricensem, hominem ingenio promptum, & extemporali facundia præstantem. Ferunt illum arroganti natura præditum, non dubitasse in omnem messem falcem mittere, deq; re omni literaria iudicium ferre: adeo vt aduersus Aristotelem libellum edere non erubuerit. Fuit quidem ille reprehensus à plerisque academiae magistris, sed ab Aegidio Gonsalo, & Bartholomæo Castro multò acrius, adeo vt senex rubore suffusus, & æstuans hæserit. Rhetorum gymnasio hoc priuilegium Ximenius dedit, vt semel ad id moderandum assumptus, perpetuam dum vixerit teneat præfecturam, nisi iustæ aliquæ causæ interuenerint, quæ illum gymnasio decedere cogant. Nam in aliarum disciplinarum scholis, vt professores officio suo, & munere diligentius fungerentur, voluit vt peracto quadriennio exauthorati, rursus discrimen petitionis subirent, nouiq; iterum candidati haberentur. Prospiciebat enim vir sapiens, annis ingrauescentibus seigniores mortales naturâ fieri, & nulla re magis in officio perstaturos, quàm si æmulos paratos viderent, semperq; ancipitis euentus sollicitudine tenerentur. Quid tamen secutus, diuersum in rhetorica fieri voluerit, mihi sanè certum non est: nisi fortè, quòd conjectare licet, homini prudenti, & rerum humanarum probè perito, exactè quidem cognitum fuisse, viros excellentes in

DE REBUS GESTIS.

omni re perraros semper fuisse, in eloquentia tamen longè rariores. Nam & per paucos eo ingenio esse, qui multiplici disciplinæ pares pro rei dignitate sint, & magnam hominum partem lucri cupiditate in transuersum raptam, potius artibus quæstuosis, quàm eloquentiæ, cuius in præsentia neglectiore est usus, operam suam libenter impendere animaduertebat. Iuri civili ne ullus in academia sua esset locus, lege seuerissima cauit: cur autem id fecerit statim dicemus. Iuri pontificio interpretando Lorancam quendam, & Salzeum præfecit, homines quidem non admodum celebres, sed qui rudimentis eius facultatis tradendis sufficere poterant: quanquam postea legem de ea re ferens, viros in utroq; iure præstantes ad id munus eligendos esse voluit: ut si quæ inter academiæ patres controuersæ, aut potius aduersus remp. literariam orirentur, essent in ea iurisperiti, qui non tantum professorum munus implerent, sed etiam consulere & patrocinari possent. Libet legis ipsius aliquot in præsentia verba recensere, ut intelligant omnes, quantum Ximenius auersatus fuerit nimiam curam in iure perdiscendo. Nam cum theologia, & liberalium artium studia suo tempore contemni videret, cumq; his linguarum cognitionem, hæc tria ante alia à iuuentute literarum studiosa, in academia quam condebat quæri voluit. Sed audiamus legis verba. Cum duæ celeberrimæ apud nostros academiæ habeantur, in quibus iuris vtriusq; scientia, magno cum fructu, & laude ingenti traditur, iuris civilis peritiæ in hoc gymnasio locus non esto: Ius pontificium eo usq; tradatur, quatenus eius peritiæ ad sacros ordines in hac Toletana diocesi suscipiendos, nostræ synodales constitutiones necessariam esse cauent. Duo professores sacrorum canonum quàm maximè docti, & instructi haberi poterunt, in hoc nostro Collegio sunt. Sic igitur ille cum aliò qui his disciplinis parum faueret, honestissimam causam prætexuit, quòd vnam præterierit, & alterius paruam rationem habuerit. Cum aliquando Ximenius apud eorum gymnasium qui Philosophiam naturalem profitentur sederet, turbamq; scholasticorum oculis circumlustraret, conspexit fortè pontificij iuris præceptorem cum discipulis lectione peracta egredientem, & astantibus dixisse aiunt. Profectò ex animi mei sententia vobiscum

cum actum est. Occupate ergo illa inferiora latibula, ut alijs mihi ca-
rioribus disciplinis, hæc splendidiora & illustriora loca relinquatis.
In hac autem sententia erat, non quidem contemptu illarum disci-
plinarum, quas sentiebat esse, reip. necessarias, si vitio hominum nõ
corrumpantur. Sed cum vir prudentissimus vtriusq; iuris cognitio-
nem Salmanticæ, & Pintiæ doceri intelligeret, Theologiam verò
iacere, hanc sibi omnibus modis exornandam, & augendam pro-
posuerat. Singulis professoribus, eo quem diximus delectu asciti-
tis, necessarium visum est vnum aliquem creare, qui omnes in offi-
cio continere possit. Is autem opibus, & censu non exiguo, ut impe-
rio & maiestate polleret, indigere videbatur. Quamobrem diu
secum Ximenius agitauit, an Salmanticensis scholæ exemplo v-
num è nobilibus adolescentibus, qui studiorum causa Complu-
tum conuenirent, rectorem constitueret, penes quem senatus co-
gendi, & salaria professoribus distribuendi, & novos præcepto-
res in demortuorum locum, aut eorum qui docendi munere fun-
cti essent substituendi, ius esset. Præter hunc verò, etiam magi-
strum scholarum litibus audiendis, & fontibus puniendis præfice-
ret. An potius è collegis Ildefonsi vnum aliquem vtriq; muneri
præficeret, qui annuo tantum tempore duraret. Videbat hac for-
ma primarium illud collegium multum augeri, contra verò si hæc
potentia in partes diuideretur, imbecilliolem & seditiosiolem futu-
ram: præterquam quòd iuuenem illum è nobilitate Rectorem pro-
bare non poterat, quòd pari conditione omnes in ludo literario se
exercentes viuere deberent: cæteris verò imperatorum longè aliã
rationem sequi oporteret, nec fieri posse ut ex æquo cum cæteris a-
geret. Scholarum verò magistrum, siue is esset Iusti & Pastoris
scholasticus, minus virium habiturum, quàm tanto imperio con-
ueniret: est enim Iusti & Pastoris templum longè infra Salmanti-
cense, si quis reditus & opulentiam consideret. His rationibus per-
suasus, Ildephonsi collegij Rectorem, dignum esse existimauit, quẽ
academiæ gubernandæ præficeret. Sic. n. & Collegij sui authoritati,
& supremæ illi potestati consultum iri, sibi persuasit. Nã cum in sin-
gulos annos ingentẽ pecuniæ summam, in academiæ vsus impeden-
dã, penes se redactã habiturus esset, satis hinc illi neruorum ad tan-
tam dignitatẽ tuendam accessurum: & Ildephonsi collegis, quos ma-
ximè auctos esse cupiebat, authoritatem magnam conciliari:

cùm vnus ex eis ad præstantissimam omnium dignitatem eligendus esset, cui omnes obtemperarent. Dedit tamen illi ex eisdem collegis annuos triumuiros, quos proprio nomine consiliarios appellauit, quorum solùm suffragijs & sententijs, ne semper essent à suis studijs collegæ interpellandi, pleraq; negotia disponenda forent. Quoties verò aliquid maioris momenti tractandum incideret, ad collegas referendum esse iussit, deq; omnium sententia decernendum. Quòd si id ad totius academiæ vtilitatem attineret, maioribus comitijs agendum esse voluit: & ex omnibus disciplinis eos duntaxat, quibus insigne magistratij datum esset, ad senatum per apparitores esse cogendos. Fuit hæc ratio satis idonea ad rectoris magistratum cohonestandum: nam illico magno in pretio haberi ceptus fuit, atq; æquè cum ipso Ximenio venerari. Nunc verò cùm præter sceptrigeros, lictorem, Quæstorem, & Tabelliones duos, quos illi Ximenius per leges dedit, nouis subinde rebus in tanta amplitudine emergentibus, multi in dies ministri addantur: quoties extra collegium prodire rectori accidit, quod nunquam nisi grauibus de causis fit, nihil est eius comitatu honestius, aut dignius. Præfectus est primus huic amplissimo muneri, anno M. D. VIII. sub Lucæ festum (nam eo tempore ad eum eligendum, ex Ximenij lege senatus cogitur) Petrus Campus, iuuenis iam tunc magnæ expectationis, atq; ea de causa in collegarum numerum (vt diximus) assumptus. Huic præter ingenium, & morum probitatem, species digna imperio contigerat: ea. n. erat oris dignitate, atq; apta totius corporis habitudine, vt ad sui venerationem facilè omnes alliceret. Cõstituit etiã ad Parisiensis scholæ exemplum, Academiæ Cancellarium, qui honorum titulos, (quos vulgò gradus vocant) studiosis tribueret: & simul cum quatuor viris, qui examinationi iuuenum in liberalibus disciplinis quotannis præficiuntur, præsens esset: omnibusq; literaris actibus iure suo interesset. Hunc Abbatem Iusti & Pastoris perpetuò esse voluit: vt maiori authoritate munus suum posset obire. Ad eam rem Petrum Lermam doctorem Parisiensem Ximenius assumpsit, de quo latius aliàs dicemus. Compositis ad hunc modum quæ ad tradendas disciplinas pertinebant, maximam sibi suæ scholæ partem peractam arbitrabatur: quoniã id vnũ esse sibi persuaserat, vnde frequetia in primis studiorum expectaretur, si viri in singulis doctrinis præclari academiæ gymnasia moderarentur. Nec
sua

sua cum opinio fefellit, nam animorum illa contentio, in rerum primordijs semper exultans, tantopere studiosos accendit, vt breui in tantam frequentiam Complutensis academia creuerit, quæ illâ cæteris Hispaniæ scholis quauis florentissimis, æquauerit. Illico enim ex vniuersis Hispaniæ partibus ingens numerus studētium cōfluxit: & præceptores multitudine incitati nullis laboribus indefessi parcebant. Plurimum autem nascenti academiæ profuit benignitas indulgentissimi patroni, non sine summa prudentia. Propositis. n. præmijs, & obseruantia priuilegiorum, præceptores vndecunq; alliciebat, & miram scholasticorum copiam. Nam vt conditores nouarum vrbiū solent securitatem ædificatis asyulis promittere, vt ciuium copia non desit: sic qui academiā construit, indulgentem esse oportet, & in erratis nōnullis conuiuentem. Conueniebant per ea tempora Complutum iuuenes ex diuersis locis, qui tam ætatis feruore, quàm noua libertatis, & gymnasij assurgentis licentia, veluti puli indomiti, primū in oppidi præfectum, fonte quoque qui ad suspendium ducebatur ablato, deinde in regium executorem insultantes, fabro argentario, qui Guadalfajaræ capitale quid commiserat, ex eius manibus per vim erepto. Sed illud factum iuuenili ætati condonandum, vt risu dignum, Ximenius esse dixit: hoc verò apud regem aliò qui frementem sapiēter eleuauit: scholæ id esse ebullientis spumam dictitans, quæ illico esset feruorem repressura. Erat faber argentarius arte sua celebris, sacris poculis quæ Ildephonsi sacello parabantur necessarius: vnde Ximenij volūtate magis quàm vllō temerario scholasticorum impetu seruatus à nōnullis dicitur. Ille autem alter, qui iam iam ceruicem laqueo præbebat, voce cuiusdam scholastici fuit ereptus. Nam cū dixisset, quæ est hæc o iuuenes studiosi socordia, & animorum deiectio? Vobis ne præsentibus, & maximè hoc sacro tempore, quod Christi funeri dicatum est, patiemini miseri hominis cadauer pendere? ita sunt animi omnium incitati, vt agmine in præfectum, lictores, & satellites facto, fontem nihil tale expectantem liberauerint, & ad proximum diui Francisci cœnobium duxerint. Id cū acerbissimè oppidi præfectus ferret: nullamq; de illis vindictam posset sumere, nam scholasticorum adolescentum multitudo per momenta crescebat: suadente Carolo Mendozio Ximenij cubiculario, qui Compluti certis de causis tum temporis agebat, vnus è vincētis vulgo satis notus

DE REBUS GESTIS.

subitò est raptus, & a suo impositus publicè verberatus, præcone proclamante scholasticum illum esse, & plecti ob seditionem paulò ante factam. Fuisset id priori casu atrocius, nam simul atq; præconem audierunt, illico iuvenes nihil rationis aut pensi habentes, eum iterum erepturi conuolant, cladem & incendium oppido minitantes, nisi hominem, qui verberatur, agnouissent, & imposturam sibi factam intellexissent. Quam obrem pacatis animis, risu in tanta turbatione oborto, singuli in sua se tecta receperunt: licet grauius offensis oppidanis, quibus ea iuuenum insolentia, nimis terribilis, & formidanda visa fuit: sed Carolus Mendozius blanda oratione furētes deliniuit: deq; ea re ad Ximenium scripsit: qui indulgentem patrem imitatus, cum se in eos acerbè vindicaturum rescripsisset, tamen non longo post tempore Complutum veniens, oppidanorum prudentia collaudata, qui infans adolescentibus pro tempore celsissent, sese pro illis sponforem dedit, nihil vnquam tale commissuros: idque ita quandiu ille vixit, euenit. Florebat quidem his de causis Complutense gymnasium, maximamq; in dies expectationem dabat, bonas literas in Hispania reuicturas: Ximenijq; pectus gaudium occupabat, cum iuuentutem contempleretur, a qua veluti foelici plantario foecundissimæ arbores sperabantur, quarum mirabiles fructus breui per totam Hispaniam essent asportandi. Sed vt sunt res humanæ instabiles, subitò accidit, quod animū Ximenij haud mediocriter afflixit. Nam viri illi præstantes, quibus munus docendi datum diximus, partim Ximenij fauore abutentes, partim Salmanticensis academix pollicitis inuitati, verebantur enim Salmantenses, ne sua schola non ita floureret, si Complutensis tam insignes haberet professores, salaria sibi maiora dari poscebant. Id cum Ximenius, ad eos prouehendos alioqui munificus, indignum esse & impudens duceret, semper enim vir in promittendo parcus, bene de ipso sperarēt edixerat, cœpit animo non nihil commoueri. Nulla enim re magis ingenui & liberales viri indignantur, quam suorum diffidentia, quos securos esse iusserant de suo in eos animo, & voluntate, nec tamen cessant putidè, & ineptè, illorum mentem pertentare: suboritur enim fastidium, quod paulatim amorem in odium vertit. Cum itaque præceptores illi Ximenio displicerent, nondum integro sexennio exacto, omnes certatim, sed alius alio maturius, Compluto profecti, duro nimis & iniquo tempore, nascentem scholam deseruerūt.

Nam

Nam Gonzalus Ferrera, Pintianus, alijque nonnulli, inter quos Alphonfus Cordubensis fuit, cuius in artibus liberalibus tradendis non vulgaris diligentia laudabatur, in Salmanticense gymnasium concessere. Sunt autem illos comitati complures iuuenes ingeniosi, & prouecti disciplinis: sed potissimum Gonfalum, cuius mira erat in docendo dexteritas, & extemporalis facundia: quod acrius Ximeno bilem commouere potuit. Accidit etiam, ut Bartholomæus Castrus, cuius obiurgationem Ferrera sustinere non potuit, Ximeno propter eius virtutem, & doctrinam impensè carus, Romam discedere cōstituerit, spe magnarū rerū cōcepta, quāuis causam honestiorem obtenderet, linguarum videlicet, & literaturæ politioris amorem. Veruntamen cum parum Salmantica Gonfalo arrideret, placidis nondum culta disciplinis, & Alphonfus ob insolentiam scholæ Augustini cucillum induisset, Ferrera autem lepra importuna laboraret: Ximenius cum ista rescieuit, Genius hic est (inquit) Complutensis academię, istorum facta iusta ratione vlciscens: qui meam liberalitatē & indulgentiā, tam superbis animis, sine vlla causa spreuerunt. Istorum vos casus iam vidistis: at sibi Castrus ut caueat moneo: nam nescio quid sinistrum mihi de eo mens præfagit. Non multis post mensibus ad Ximenum allatum fuit, Bartholomæum Castrum spe sua frustratum. & vrbis Romæ tandem tædio affectum, dum in Hispaniam Ostia soluisset, miserandum naufragium passum. Quod sanè indicauit, quæ à pontificibus sacris dicuntur, vana non esse. Debilitatus non nihil hoc euentu studentium ardor videbatur: veruntamen aureus ille Maronis ramus, nullibi magis quam in gymnasijs disciplinarum nascitur, vereq; de eo sapientissimus poeta cecinit. Vno auulso non deficit alter. Protinus enim post illorū discessum indigenæ sunt præceptores suffecti, alijque deinceps successerunt, quorum opera & cruditione, in eam claritatem & gloriā Cōplutensis schola prouecta est, quam nunc videmus. Hoc in loco de Fernando Balbasio, qui sextò rector fuit pauca dicenda sūt, quoniam in eius magistratu nonnulla acciderunt, quæ cū Ximenij rebus videntur coniuncta, verecundè tamen & parcè, viuit enim adhuc Compluti octogenario maior, viridi tamen & molli senectæ, vniuersis literarijs honoribus magna cum laude & dignitate functus. Ad eam ætatem sine vllis senectutis molestijs peruenisse creditur, ob placidam & mitem qua præditus est naturam. Hunc virum

DE REBUS GESTIS.

Ximeno carum fuisse permulta ostendunt: nam & opimis sacerdotijs illum honestavit, & postquam studiorum suorum curricula peregit, extremis Ximenij temporibus, ad eius familiam accersitus fuit, ut disputationibus theologicis interesset: quas ille post epulas singulis diebus longiuscule, cum delectationis, tum valetudinis causa producebat. Nam homo regijs negotijs occupatus, grauissimisq; rebus, hac vna duntaxat utebatur animi remissione. Adeo. n. semper sapientiae studia amauit, ut huiusmodi quaestiones illi essent pro ludo, & relaxatione. Nec his tantum quae publice habebantur, contentus fuit, sed ad interius cubiculum horis praesertim nocturnis, priuatas quoq; commentationes addebat, viris illis literatis praesentibus: inter quos non ignobili apud Ximenium loco Balbasius est habitus. Is anno M. D. xiiij. in rectoratus dignitatem Michaeli Carrasco successit: quo tempore Ximenius rebus academiae absoluendis Compluti agens assiduus instabat. Accidit autem, ut Ferdinandus rex ob medicatas epulas, quas ei Germanam reginam, dum prolem discutit, propinasse fama erat, male habens, sub cal. Ianuarias a Madrito profectus, Compluto iter faceret, in secessus illos amoenissimos Segouianos, ubi se venationibus oblectaret, procul ab aulico strepitu & interpellationibus negotiorum. Gratum id Ximeno & peroptatum accidit. Nam cum Oranicæ expeditionis causa non nihil dissidij intercessisset, tam opportuno regis interuentu ad omne genus letitiae exhibendum sese comparauit. At quid libentius ab eo exhiberetur, quam nouae academiae, & reipublicae literariae ostentatio? Quae regi peraeque ac Ximeno conditori voluptati futura erat, cum Hispaniam suam schola florentissima adauctam videret, quae Parisiensis gymnasij aemula, illius laudem ad nos esset translatura. Venit igitur in Ildephonsi collegium Ferdinandus, Ximeno latus claudente, ubi magna totius populi literarij laetitia exceptus, singulas scholas diligenter perlustrauit, & professores studiosè audiuit. Sed edificiorum magnificentiam contemplatus, Ximeno qui prope aderat compellato. Omnia (inquit) mihi mirificè arrident: sed terrena haec structura, operis aeternitati, quam aequum est te animo concepisse, parum quidem videtur accommoda. Ad quae Ximenius respondisse fertur. Ita est, o rex, sed huiusmodi esse oportet opus hominis festinantis, & ne morte praecipitetur timentis. At ni mea mihi vaticinia blandiuntur, quam ego terrenam populo huic literarum studioso

trado, ipse sibi marmoream conficiet. Neq; eum fefellit sua diuinitio. Nam postea anno xliij Io. Turbalanus rector, amplum illum orthographiæ prospectum, totamq; parietum seriem, quæ ab Ildephonfi facello versus diui Francisci cœnobium protēditur, aliquot ex collegis reclamātibus, quibus & immodici sumptus displicebāt, & terrena alioqui moles firma adhuc, & diu duratura videbatur, solo nihil cūctatus æquauit: quòd rimulas aliquot in tam ingēti ædificio contemplatus, ruinam minari, aut iactauerit, aut pro certo habuerit. Satis constat dum parietes formacei diruerentur, multa ferrea instrumenta, ob murorum duritiem, penitus contracta, & disrupta fuisse. Cœpit illico marmoreum opus assurgere, tam accurata fabricarum arte, vt non modò ædes æternas fecisse videātur, sed vario ornamento & sculptura insignes, & pulcherrimas. Verum est enim quod Pindarus cecinit, operis principio vestibulum quod à longe resplendeat, apponendum esse. Interea rector patribus academiæ stipatus, cūm è collegio in regis occursum progressus esset, præeuntes eius sceptrigeros, rabduchi regi, qui & ipsi scepra gerebant, conspicati, voce intentiori, vt scepra submittant, aut deponant inclamant: neq; n. fas esse, vt præsentē rege, cuiquam subditorū huiusmodi insignia præferrentur. At humanissimus rex, nihil eade re maiestatem suam imminui sentiens, vt solito more procedāt iubet: musarum inquit illas ædes esse, in quibus fas poscebat, vt musarum sacris initiati regnarent. Præclarissimo id sanè exemplo factum fuit, non tamen summis principibus inusitato. Nam cūm magnus ille Pompeius, vniuersi penè orbis triumphator, aliquando Athenas venisset, atq; Possidonium Philosophum doctrinæ opinionē eo tempore per celebrem inuisere instituisset, neq; n. euocare ad se passus fuit, fores de more à lictore percute vetuit, & fasces ianux submisit, sapientis hominis, & eruditi reuerentia. Cūm gratias Ximenius Ferdinando regi ageret, pro tam humana erga suā scholam comitate, honorificentia & splendoris plena: Rector ad regis genua iam procumbens, manus osculādas suppliciter petebat, & libenter à rege exceptus, cūm aliquid ab eo rogandus videretur occasionem Rectorem suum honorādi Ximenius nactus, minimè eam auolare sinens, sic regi dixisse ferunt. Ni tibi, o rex, molestum est futurum, edisserat rector tua in præsentia, quæ me absente in academia gesta sunt: & tibi breuiter seriem studiorum recenscat, omnem

nemq; aliam huius suæ reip. rationem : mihi. n. in res diuersas & multas distracto, minus ad id præstandum facultatis aut memoriæ est. Placuit regi humanissimo, vt rector medius incederet, sic enim melius quæ vellet referre, vterq; erat intellecturus. Narrauit ille disertè, quæ ad illud tempus pertinere putauit, factis nonnullis in ambulatione spatijs ad prima ferme noctis lumina: vnde occasio rixæ inter scholasticos adolefcetes, & regios pueros data est. Nam iam vesperascente, pueri regis cum facibus adesse iubentur, qui vt sunt mirè petulantes, cœperunt acriter scholasticos iuuenes dicterijs impetere, & cauillis mordere: scholastici verò nec puerorum nobilitate, nec quòd in regia essent familia retardati, totidem regerunt conuicia. Paulatim deniq; ad manus ventum est: & illis scholasticorū facies facibus vstulantibus, his verò fustibus & saxis se vlciscentibus, tantus excitatus est tumultus, & clamor, vt necesse fuerit rem omnem regi aperire. Qui quanuis ad animi motus compescendos, & dissimulandos, mirè erat compositus, non potuit indignationem reprimere. Et ad Ximenium cōuersus, hæc sunt (inquit) præmia meæ semper lenitatis. Nam si isti tui scholastici, cum primum in regios ministros irreuerenter se gesserunt, fuissent vt merebantur multati, non peruenissent ad tantam impudentiam, vt me præsentem, in meam familiam tam procaciter irruerent. Dum hæc à rege indignante dicebantur, patribus aliquot literarijs curantibus, tumultus ille sedatus fuerat, sed potissimum Bernardini comitis Cluniensis opera. Is enim scholasticis acriter increpatis, & aulicis pueris blādè demulsis, qua erat inter vtrosq; autoritate, facilè iras cōceptas delinuit: cunctisq; studiosis hominibus, nō sine magna voluptate, illius viri pietate grauis imaginem retulit, qui apud nobilem poetam, vulgi fauentis animos dictis regere dicitur. At Ximenius dolentis vultum præse ferens, inest (inquit) ô rex, & formicæ sua bilis: nemo est tam deiecto animo qui se vlcisci, nedum defendere nō conetur: sed videt tua maiestas vt subitò omnis tumultus est compressus voce viri vnus? Repressit animum rex, & subdolens quòd puerorum rixa esset commotus, ad hilariore sermones se conuertit: & academiæ magnificentia, & disciplinarum exercitijs collaudatis, in regiam se recepit. His ipsis diebus, Antonius Nebriffensis Salmanticensis scholæ odio, ad Ximenium quem olim deseruerat, vltro tāq; ad portum redijt, vt in Compl. academiæ gremio, sine vllō tem-
pesta-